

CONSIDERAȚII PALEOBOTANICE ASUPRA SEMINȚELOR CARBONIZATE DIN AȘEZAREA DIN SECOLELE IX-X DE LA FUNDU - HERȚII

MARIN CÂRCIUMARU

Materialul botanic, aflat în colecția Muzeului județean Botoșani, ne-a fost oferit pentru studiu, cu multă amabilitate de P. Șadurschi. Toate informațiile de ordin stratigrafic și în ceea ce privește contextul descoperirii semințelor carbonizate le-am primit cu maximum de promptitudine de la D. Teodor care, împreună cu V. Spinei, a efectuat cercetările arheologice de la Fundu-Herții ¹.

Prima probă analizată, purtînd marcajul — „La Reduță“, Șanț de apărare nr. 3 — se prezenta sub forma mai multor mici blocuri compacte din care s-au desprins citeva sute de semințe de *Panicum miliaceum* și patru semințe de *Panicum capillare* (mei mărunt sau mei pescăresc).

Referitor la existența meiului în această probă, dorim să amintim că semințele sale sînt folosite și în zilele noastre în unele regiuni din Uniunea Sovietică pentru a fi transformate în făină în vederea pregătirii unui terci sau *porridge*, iar în R.P. Bulgaria se bea un ferment numit „boza“.

De asemenea, Pliniu spune că triburile sarmatice își hrăneau șefii cu terci de mei. Pînă în prezent nu cunoaștem nici o descoperire de urme efective de porridge în straturile arheologice și nici eventual de piine de mei. Tot Pliniu menționează folosirea meiului pentru fabricarea unui ferment (maia) care, afundat și plămădit în vin nefermentat, putea fi păstrat un timp îndelungat, chiar pînă la un an. Acesta este un aspect extrem de important pentru paleoeconomia omului preistoric, în condițiile în care poate nu cunoștea procesul de fabricare a drojdiei ².

A doua probă de la Fundu-Herții provine tot din punctul „La Reduță“, dintr-o groapă din sec. IX (eventual sec. X) a locuințelor 11 și 18.

Materialul conținut de această probă constă din cenușă, pămînt ars, lemn ars, semințe carbonizate și resturi de spice carbonizate.

Semințele, separate și determinate, s-a constatat că aparțin următoarelor specii :

¹ Tuturor le mulțumim și pe această cale.

² Jane M. Renfrew, *Palaeoethnobotany. The prehistoric food plants of the Near East and Europe*, Methuen & Co Ltd, 1973, p. 101.

- *Hordeum vulgare vulgare* = 86,30%
- *Avena sativa* = 2,60%
- *Galium tricornne* = 9,00%
- *Galium spurium* = 2,10%

Semințele de orz se prezintă adesea perechi câte două, așa cum au stat în poziția inițială în spic, ceea ce probează, alături de identificarea chiar a unor resturi de spic carbonizate, faptul că incendiul le-a cuprins înainte de a fi treierate.

Semnificația celor două specii de drăgaică sau sînziene (*Galium tricornne* și *Galium spurium*) ne scapă în faza actuală. Putem spune însă că *Galium* a fost întîlnit în multe situații în contexte preistorice.

Ultima probă prelevată cu ocazia săpăturilor arheologice de la Fundu-Herții este formată dintr-un amestec de semințe, fragmente de cărbune și bucăți de pămînt cu slabe urme de arsură.

În urma observării materialului la microscop, s-au recuperat semințele următoarelor specii :

- *Secale cereale* = 92,70%
- *Hordeum vulgare* 5,00%
- *Triticum cf. aestivum* = 1,70%
- *Panicum miliaceum* = 0,40%
- *Polygonum sp.* = 0,20%

În consecință, în urma studiului paleobotanic al semințelor carbonizate rezultate cu ocazia săpăturilor arheologice de la Fundu-Herții, putem afirma că în sec. IX—X în această regiune se cultivau destul de intens meiul, orzul și secara. Procentele scăzute de grîu și ovăz nu înseamnă neapărat că se cultivau mai puțin, ci poate fi un rezultat al reprezentării lor mai slabe numai în probele pe care noi le-am cercetat. Desigur că în acest sens trebuie așteptate noi dovezi care să stabilească dacă grîul și ovăzul se cultivau în aceeași măsură ca și celelalte specii de cereale menționate.

CONSIDERATIONS PALEOBOTANIQUES SUR LES GRAINS CARBONISÉS RÉCUPÉRÉS DANS L'AGGLOMERATION DES IXe — Xe SIÈCLES DE FUNDU-HERȚII

Résumé

Plusieurs échantillons de Fundu-Herții, département de Botoșani, datés des IXe — Xe siècles ont été analysés. Le premier échantillon, récupéré dans la fosse de défense de cette agglomération, se composait dans sa majeure partie de *Panicum miliaceum*, avec quelques exemplaires de *Panicum capilare*. Le deuxième a été livré par une fosse et il comporte les espèces suivantes : *Hordeum vulgare vulgare* — 86,30% ; *Avena sativa* — 2,60% ; *Galium tricornne* — 9,00% et *Galium spurium* — 2,10%. Enfin, le troisième lot comporte une majorité de *Secale cereale* — 92%, avec une petite quantité de : *Hordeum vulgare* — 5,00% ; *Triticum cf. aestivum* — 1,70% ; *Panicum miliaceum* — 0,40% et *Polygonum sp.* — 0,20%.